

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ : DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ : DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik

minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal : Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:

egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Dr. Baltazár Dezső

konventi lelkészelnök üdvözlő beszéde a skót misszió lelkészének beiktatásán.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének nevében és képviselőjében testvéri szeretettel és áldásmondással üdvözljük lelkészi beiktatása alkalmából Beveridge lelkész urat s a vendégül hozzánk érkezett Mac Gregor lelkész urat s e két kiváló skót református lelképásztor személyében az egész skót szabad egyházat, amelynek segítő jóságáért olthatatlan hálával tartozunk. „Ἐβλογγμένοι οἱ ἐρχόμενοι ἐν ὀνόματι Κυρίου“ (Máté 21.) „Áldottak, akik jöttek az Úrnak nevében“.

Ismerjük a skót reformáció történetét az evangéliumi igazságok győzelméért folytatott lelki- testi fegyveres nagy küzdelmeivel, hőseivel, vértanúival. Példaképen világolnak előttünk az igazak: Hamilton, Wishart, Knox, Melville: „οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν“ (Máté 1343.): „Az igazak fénylenek, mint a nap az ő atyjoknak országában“. Nekünk is vannak ilyen fénylő napjaink, küzdelmeink, hőseink, vértanúink ugyanazon kincsekért, drágagyöngyökért: az evangéliom igazságaiért, amelyek örök kovásza maradnak a tökéletességre elhívott ember életének. Célban, hivatásban, földi sorsban és az egyedüli Főben testvérek vagyunk.

A halhatatlan Chalmers által alapított Szabad Egyháznak, a Free Churchnek ez a vezéregyja: ἡ κεφαλή καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς ἐκκλησίας ἔστι ὁ Χριστὸς μόνος“: „Az egyház egyedüli feje és királya a Krisztus“. Az ó-szövetség kijelentéseinek gyönyörű reflexe ez a vezéregyja, mely az ó-szövetségi alap-gondolatot az idvesség valóságának magaslatára emeli (Zs. 445, 7412.): „הָאֵלֹהִים מַלְכִי מִלְּפָנֶיךָ“: „Temagad vagy az én királyom, óh Isten. Isten az én királyom eleitől fogva“.

A kálvini elvek evangéliumi tisztaságát, életképességét és erejét semmi sem mutatja jobban, mint az a lendület, amellyel a skót szabad egyház hét évtized alatt a világ egyik irányozó és vezérlő keresztyén egyháza lett. Amikor a római

egyház retrograd szelleme a „humana infallibilitas“ irányába fordította el a lelkeket, addig Skóciában csaknem egyidejűleg a tiszta keresztyén életnek örökéletre tápláló forrásai nyíltak.

Ezekhez a forrásokhoz mi is szívesen járunk. Nagy lelki jót adott nekünk azáltal az Isten, hogy a skót szabad egyház, mely a megcsontított Magyarország területén lévő református egyházzal lélekszámban gyülekezeteinek és lelképásztorainak számában majdnem egyenlő: magyarországi missziója útján állandóan intézményesen képviselve van közöttünk. Mi legjobb igyekezetünkkel azon leszünk, hogy a lokális érintkezés lelkivé, testvérivé, bensővé váljék az evangéliomi közös szolgálat útján és hogy összekötő kapocs legyen a magyar református egyház és a skót szabad egyház között: mindkét fél közös épülésére s az egyedüli Főnek, királynak, Krisztusnak jótetszésére.

Őn pedig Beveridge úr: a skót misszió új lelképásztor, kinek homloka körül már sok érdemek koszorúja díszlik, legyen újból szeretettel s áldáskívánással üdvözölve. Töltse el a lelkét, legyen kezében kétélű fegyver, tegye áldottá életét az a törvény, amelyről Jézus így tesz bizonyosságot nekünk: „ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν: Ἐὼς ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἴωτα ἐν ἧ μίκα κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νομοῦ“ (Máté 518.): „Bizony mondom nektek, míg az ég és föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocská el nem múlik“. De mindenek felett a tökéletes bizonyoságtévő és betöltő „ὁ τέλειος μάρτυρ καὶ πληρῶν“: Jézus legyen az ön életének teljessége földön és mennyekben.

Tárca

Petőfi az ifjúság eszménye.

Kedves leányaim és fiaim!

Arról akarnék egy pár szót szólni előttetek, hogy miért eszménye az ifjúságnak Petőfi Sándor? Nem olyan könnyen megoldható kérdés ez. Hiszen ha valaki Petőfi Sándort csak felületesen ismeri, ha Petőfi Sándor tanuló pályájának csak a külsejét nézi, — jó pedagógus létére — nem igen ajánl-

hatja az ifjúságnak eszményképül. Először is Petőfi Sándor nem volt a legelső tanulók egyike, hiszen tudjátok az irodalomtörténetből, hogy épen a magyar nemzet történelméből, azaz, ahogy akkor hívták: a hazai történelemből kapott szekundát — igaz, hogy egy pánszláv tanártól. Azután Petőfi Sándor az iskolai szabályok szerint nem egyszer reászolgált arra, hogy a magaviseletéből szabályszerűt, vagy talán épen kevésbé szabályszerűt kapjon.

Petőfi Sándornak önálló véleménye volt a tanáraitól és ezt a véleményét általánosította is egy ismeretes versben, amely arról nevezetes a magyar irodalomtörténetben, hogy épen azok a diákok értik meg legjobban a félig latinul írott költeményt, akik egyébként a latin nyelvben aggasztóan járhatatlanok, s bár egészen bizonyos, hogy az ott előforduló szavaknak a témáját és alakjait nem tudják sem „diligenter”-nek, sem „frequentáltam”-igének el nem tudnak mondani különböző alakjait, de hogy mi van ebben a versben elmondva, azt nagyon, de nagyon megérik. Azután azt is tudjátok, hogy Petőfi néha-néha egy kis iskolakerülésre is vetemedett. Ő, hogy gólya madarat lásson, nem az iskolába ment, hogy szertárakban mutassák meg azt neki. — igaz, hogy akkor nem is voltak szertárak —, hanem elment napi járőföldre, a Kiskúnságba, ahol a futó homok terül el és kék virága nyit a számartóvisnek; ott ült sokszor nap-hosszig, hogy nézze a legjobb és legrégebb barátját: a gólya madarat. Nem is tudta elvégezni a középiskolát.

És mégis Petőfi Sándor az ifjúság mindenkori eszménye és Petőfi Sándor a legrokonszenvesebb, a legideálisabb magyar ifjú egyéniség! Mert ez a fiú iskolában, iskolán kívül szakadatlanul tanult; olyan tanulási eredményt ezen a magyar földön alig ért el még valaki, mint Petőfi Sándor. 18 éves korában az az elhagyatott, az a kivert, az a kalandos, iskolakerülő gyerek eredetiben tudta olvasni nemcsak a latin klasszikusokat, hanem eredetiben olvasta a világirodalom legjelesebb műveit. Azután az a fiatalember, aki ott ült az órákon, néha-néha összeütközött egyik, vagy másik tanárjával, olyan komoly, olyan tragikus fenséggel gondolkozott saját méltósága felől, nemzetének a jövőjé felől, annyira érezte felelősségét és nagyrahitottságát, hogy tulajdonképpen nagysága az, amely kiemelkedik környezetére felé és nem ő reá, hanem a körülötte levő kicsinyekre veti az árnyékot.

Petőfi Sándor ösztönszerűleg megérezte azt, hogy egy nemzet jövője az ifjúságon fordul meg. Olyan lesz minden ország, minden nemzet 15—30 esztendő múlva, amilyen abban a pillanatban az ő ifjúsága volt. Ha azt kérdezi valaki, hogy milyen lesz Magyarország 30 esztendő múlva, egész bizonyosan rá lehet mondani: olyan, amilyen most a ti lelketek!

Nagyon csodálkozom rajta, hogy a magyar történetírók nem foglalkoztak különösen és tétélesen azzal a kérdéssel, hogy minden bekövetkezett nagy korszakot figyeltek volna meg: 30 évvel ezelőtt miképpen jelentkeztek az iskolapadokon a diákok lelkivilágában, hogyan készülnek a különböző nemzedékek arra, hogy amikor a történelem hullámzása során rájuk következik a várt pillanat, ők készen állhassanak oda; milyen eszményt

tudnak megvalósítani és milyen eszményt tudnak maguk után megmutatni.

Az egész XVIII. század folyamán azért olyan ideáltalan, azért olyan sivár, azért olyan fájdalmasan szomorú a magyar közélet, mert akkor — mint ahogy a történetíróink teljegyezték — az ifjúságnak a lelke üres. A nagy kollégiumokban, iskolákban haszontalanságokon, lelketlenségeken török a fejüket és a régi internátusoknak azok a kardinális magyar fogyatkozásai teljesen hű képet nyújtják annak, hogy egy milyen lélek nélküli, ideáltalan nemzedék következik utána. De amikor ott Bécsben Bessenyeiék és a magyar testőrök, akik egy pompázó világ közepén élnek, egy idegen kultúrának minden dicsőségét, előnyét, varázsát és szépségét élvezik, egyszerre fájó szívvel gondolkodnak hazájuk elmaradottságára, nemzeti nyelvüknek a pallérozatlanságára, a magyar lélek elárvulására és megszegényedésére, amikor lovagjátékok és szórakozások után szobájukban gyertya fényben, a Burg palotában fennvirrasztva, idegen költők műveit olvassák és ültetik át magyarra: érzi az ember, hogy valahonnan az idők mélységeiből valami édes, biztató, ígérő tavasz csapódik a lelkek felé. Nem telik el 30 esztendő, Magyarországnak legkiválóbb emberei lelkében megmozdul az új élet, a vágy, a sóhajlás és kezdődik a nagyszerű magyar renaissance.

Hogyha a huszas, huszonötös években, amikor mindenkinek annyira fáj a szíve és olyan reménytelen volt a nemzetnek a sorsa, valaki a pozsonyi diétán megfordult és ott Kossuth Lajost és barátait látta, tudta, hogy a magyar föltartóztatatlanság felé, a nagyszerű megújulás felé. S ha valaki Petőfinek az ifjúságát nézi, tapasztalja azt, hogy benne a magyar őserő, a magyar örökifjúság, a magyar jövődőlő löktet és telik meg századokra, új, évezredekre szóló ígéreteknek a tavaszával. S Petőfi — hozzá — abban a kiváltságos korszakban élt, amikor egy pillanatban — kivételes formában az történt meg, hogy nem kellett várni az ifjúságnak 20—30 esztendőt, az ország vezetésének kézbe vételét, hanem egy rövid kis forradalmi időre maga fogta meg a kormányrudat. Ebből a pár nappól született meg március 15-ike s ebből született meg az 1848-i magyar szabadságharc.

Mennyire készen volt már az az ifjúság, mennyi lélek, mennyi program volt benne és mennyi komolyság! Hogy tudtak utána meghalni! És Petőfi ifjú vérével hogy ütött pecsétet arra a királyi okmányra, amellyel egész nemzetének Isten szabadságot adott!

Kedves ifjú barátaim! Tinektek 20—25 évig kell várnotok. Olyan óriási feladatok fognak reátok várni, amire nagyon el kell készülni. Nektek kell újra megmenteni az országot; nektek kell egy emberöltő alatt megcsinálni azt, amit egy ezredév alatt csinált meg a magyar! Nektek kell újra hazát foglalni, mint az Árpád népe; nektek kell civilizálni és polgárosítani, mint Szent István; nektek kell kiépíteni a magyar nemzeti államot, mint Mátyás király kiépítette; nektek kell betölteni élettel, igazsággal, szabadsággal és erkölccsel, mint ahogy a nagy forradalmak és szabadságharcok betöltötték; és nektek kell újra nagygyá tenni, olyan nagygyá, mint amilyen nagygyá a XIX. század elején álmodták!

Valahol olvastam, hogy egyszer Athén ellen föllázadt egy sziget: Mitilene. Athén polgárai elhatározták, hogy ezért rettentő bosszút állanak. Megbüntetik, halálra ítélik és minden férfit és minden elsőszülöttet ki fognak e lázadó, kicsiny szigeten végezni. Fölszereltek egy fekete hajót, amely elindulandó volt a halálnak emez üzenetével és végrehajtóival. Evezőjét feketére festették, fekete volt a vitorlája s a cikládok verőfényes ege alatt, a kék tengeren úgy suhant tova lassan és méltóságosan, mint a végzet, mint az ítélet, mint a közelgő halál, a lázadó, remegő, elítélt sziget felé.

De Athén polgárai jobb gondolatra tértek: győzött az igazság felett a kegyelem és elhatározták, hogy megbocsátanak annak a szigetnek. S akkor fölszereltek egy könnyű, karesú bárkát fehér zászlóval, fehér evezővel, fehér vitorlával; fehér chitonos ifjakat ültettek reá koszorús, fehér virágos fővel s rájuk bízta, hogy menjenek az életnek, a kegyelemnek, a szabadulásnak, a jóvátételnek, az újrakezdésnek boldog üzenetével.

És ment a halál hajója sötéten. Komoly férfiak és vének ültek a kormányán. Méltóságosan és lassan ment, mint a végzet, mint az átok, mint a kárhozat. De könnyen és boldogan siklott az ifjúságnak fehér gályája: a kegyelmet vivő hajó, mint a reménység, mint a felszabadítás, mint az öröm-üzenet.

És ez érkezett meg előbb azért, mert ifjak ültek rajta!

Énnekem sokszor az az érzésem, hogy ez a mi szegény Magyarországnak olyan, mint Mitilénének halálra ítélt szigete. Sokszor mintha látnám, hogy komoran, sötéten, fekete drapériákkal, vigasztalanul jó feléje a halál hajója, amely hozza számára az elpusztulást, a megsemmisítést, a vérnek a kiontatását, a reménységeknek az összetörését és az énekeknek az elnémülését.

A történelem végzetes hajója ez!

S ugyanakkor eszembe jut, hogy talán van egy fehér galya, az ifjúságnak a gályája, — a ti gályátok, amely útra kel, hogy versenyt fusson fehéren, boldogan, sugarasan; rajta ti piruló arccal és fehér koszorúsán, eszményeknek dicsőnyében égvé.

És előbb érkezik meg az „élet“, az áldott „jövendő“, mert ifjak ülnek a gályán s mert ti ültök rajta ezen a gályán!

Üdv néktek én fehér, szabadító katonáim!

Dr. Ravasz László.

Kortünetek

Most már talán elhiszi a „Kálvinista Szemle“ is, hogy az egyházkerületi hivatalos híradások közzétételére vállalkozás nem jelenti a lap függetlenségének megszűnését. Eddig ugyanis nagy előszeretettel nevezett bennünket hivatalos lapnak, hiába ismételtük, hogy nekünk nincs más közünk a tiszántúli egyházkerülettel, vagy annak elnökségével, mint a hivatalos közlések közzétételének elvállalása. Mi még csak „félhivatalos híradások“ közzétételére sem vállalkoztunk és nem is a püspökkel, hanem az egyházkerülettel állapodtunk meg. És nemcsak a

Kálvinista Szemlénél lehetséges az, amit Ravasz László püspök igen szépen mond: Nem te léptél az én álláspontomra, sem én a tiédre, hanem mindketten az előttünk járó Úr nyomába léptünk és ott találkoztunk.

Hol itt az igazság? cím alatt elmondja a Kálvinista Szemle, hogy lapok híradása szerint Baltazár püspök eltiltotta volna a theologusokat Révész Imre előadásainak hallgatásától; hogy ezt a híradást úgy Révész Imre, mint a debreczeni theologus ifjúság elnöke nyilvánosan megcáfolta, s hogy egyik debreczeni hírlap a hírt a cáfolatok ellenére fenntartja. Mi csak azon csodálkozunk, hogy egy egyházi lap nem hisz sem Révész Imrénél, sem a theologus ifjúságnak, hanem fölteszi a kérdést: hol itt az igazság?

Az igazságot megváltoztatni nemcsak valótlanosságok elmondásával lehet, hanem a valóság egy részének elhallgatásával is. Eszembe jut a példa, amit a büntetőjog tanárom szokott elmondani: Valaki a másiktól azt állítja, hogy 12 évig volt a váci fegyintézetben. Ami igaz is, csak azt felejt el hozzátenni, hogy: „mint fegyházfelügyelő“. Ilyenformán mondja el az igazságot — bizonyára rossz információ alapján — a Kálvinista Szemle, közreadván, hogy Szele György debreczeni lelkész lemondott a felsőleányiskolai igazgató-tanács elnökségéről az egyházi felsőbbségnek azon határozata miatt, amely a leánynevelő tanulóinak a március 15-i ünnepélyen megjelenést megtiltotta. A teljes igazság ugyanis az, hogy a felsőbb leányiskola tanulói igenis ünnepelték március 15-ikét, még pedig igen szép ünnepéssel, csak a MANSz. utcai felvonulásán való részvételt nem engedte meg igen tiszteletreméltó pedagógiai okokból az egyházi felsőség. Szele György lelkész, aki az utcai felvonulásban való részvételhez is hozzájárult (ami ellen tudomásunk szerint a tanári testület kebelében is voltak érthető aggodalmak) emiatti érzékenységből mondott le, őszinte sajnálatra, az igazgató-tanácsi elnökségről. De ha ezt az esetet a magunk egyházi lapja is úgy írja meg, mintha a hazafias ünneplés ellen irányulhatna bármely magyar református egyházi felsőbbség rendelkezése, — akkor mit várjunk a jezsuitáktól?

Egyáltalán mi szükség van arra, hogy egymásnak kellemetlenkedni akarjunk? Az igazságos bírálat mindenkor helyénvaló és semmi sem áll nagyobb ellentétben a kálvinista szellemmel, mint az okra—ok nélkül tömjenezés. Azonban keresve keresni az alkalmat arra, hogy a másikon csipessünk egyet (még további példát is mutathatnánk a Kálvinista Szemle csak ezen egy számából), már csak azért sem lehet helyes kálvinista eljárás, mert a kálvinizmus keresztyénség, a keresztyénség pedig még a dorgálást is szeretettel végzi. Mi nagyon hálásak vagyunk, ha akárki is, kivált meg olyan igazán magas színvonalú areopág, mint a Kálvinista Szemle, rámutat a hibáinkra és igyekszik javulni

a böles tanácsokból. De a csipések csak keserűséget okoznak, s a javulást hátráltatják, mert hiába: nemcsak keresztyének vagyunk, hanem magyarok is, a magyaroknak pedig — gyönyörűen fejtette ki Ravasz László a Petőfi-ünnepen — keserves virtusa a dac.

Egyház

A debreczeni református egyházban tartott generális vizitáció jelentése.

Mélyen tisztelt Presbitérium!

Főtiszteletű Püspök úr megbízása folytán az elrendelt püspöki vizitációt lefolytatván, arról szóló jelentésünket s javaslatainkat van szerencsénk a következőkben tisztelettel előterjeszteni.

I. A lelkészek és lelkészi hivatalok.

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a lelkészek különböző adminisztrációs munkákkal s bizottsági elnökségekkel túl vannak terhelve, úgy, hogy liturgiális teendőiken kívül a belső építés terén a kívánatos terjedelemben nem forgolódhatnak. Cura pastorálist csak alkalmilag végeznek s híveiket rendszeresen nem látogathatják. Egyesek ugyan úgy kül-, mint belterjesség tekintetében meglepően széles mezőn munkálkodnak, de ez nem szünteti meg annak a követelménynek általunk is hangoztatását, hogy a lelkészi állások sűrűn szaporítandók.

A paróchiális tanácsok minden körben meg vannak alakítva, de nem működnek, egyedül a Jánosi-féle paróchiális körben folyt 1917-ig élénk munka, amint ezt a részletesen vezetett paróchiális napló mutatja.

Az át- és kitérők, vegyes házasok körül a kívánt lelkészi gond gyakoroltatik.

A lelkészek a külön adminisztrációs megbízásokat s elnöki teendőket elismerésre méltó módon végzik.

A lelkészi irodák rendben vannak, a lakások szintén, a Széchenyi-utcai kivételével, ahol a lelkész részére kimutatott 2 szoba családos lelkész részére teljesen elégtelen.

Paróchiális könyvtár sehol sincs, valamint több helyen hiányzik egy szekrény a hivatalos iratok és könyvek részére.

A püspöki káplán 8 hittanórája túlterhelést okoz.

Külön kell megemlékeznünk az ispotályi lelkészeiről s általában az ispotályról.

Ebben az intézetben a lelkész teendője a felügyelet, amit koránál fogva már nem végezhet olyan utánnézéssel, amint azt a dolog természete megkíváná. Azonban azok a panaszok, mintha részéről visszaélések fordultak volna elő, beható vizitáció alapján nem nyertek beigazolást. Ő szedi a béreket a lakás és földök után. A lakók alig fizetnek valamit, 30—48 koronát szobáinkint.

Az áptoltak szobái tűrhető rendben vannak s jól fűtöttek, de a folyosó, főként a klozetek állapota undorító s tarthatatlan, az ülődeszkák is hiányoznak. Világítás sehol nincs. A női betegek

számára van betegápoló, de a férfiakhoz nincs. A bentlakók lelki gondozása sok kívánni valót hagy fenn. Étélük jó és teljesen elég. Aki tud, dolgozik.

Az épületből 1 szobát a segédlelkész foglal el intézeti fűtéssel s 1 raktárt a lelkész.

Dékan működése tartja össze az intézetet. Pontos, lelkiismeretes, megbízható erő. Az intézetet 1910-ben leltár nélkül vette át, illetve ő bement, de senki neki semmit át nem adott. Maga leltározott, de a leltár ma is az 1916-iki állapotot tünteti fel s csak magánjegyzék jellegű.

Anyakönyvi hivatal. Lelkész az áll. anyakönyveket állandóan figyelemmel kíséri. Segédkönyvek megvannak, sőt iktató $5 + 2 = 7$ van, amire semmi szükség. Betűsoros 1920-ig rendben. Körleveles 1920-ig. Azóta nem kap körlevelet. A ker. anyakönyvben néhány tétel hiányos. A halottiból sok tétel hiányzik. 1922 január 19-én 1921-ről négy üres rovat van, 1922 jan.-ról 23 eltemetett halott anyakönyvezetlen.

Leltár 1909 óta nincs vezetve.

Anyakönyvek némelyike teljesen elnyűtt.

Lelkészi levéltár régi anyaga rendezve, újabb része egymás hátán hever. Hely sincs elegendő, így egy része már a padláson van.

A hivatalt senki sem vizsgálja s nem ellenőrzi.

Javaslataink:

I. (A lelkészi hivatalokat illetően.)

Lelkészi állások szaporítása, hogy a túlterhelés megszűnjék. Az iskolaszéki elnök mellé sűrűn segítő erő szükséges, mert különben első rendű lelkészi feladatát kell mellőznie, ugyancsak kívánatos a vallásitanítás vezetésére s ellenőrzésére új erő alkalmazása.

Lelkészek beosztása éppen a csekély létszám miatt terhes. Az állások szaporításáig is óhajtható a lakás melletti templomokban szolgálat.

A Széchenyi-utcai paróchiának a lelkész részére átadása éppen ebből az okból is sűrűn szükséges.

Minden olyan lelkészi irodába, ahol ez nincs, a hivatalos iratok részére egy szekrény beállítása.

Minden lelkészi hivatal részére a Paróchiális Könyvtár megszerzése s a M. Prot. Irod. Társaság összes kiadványainak oly elhelyezése, hogy az a rendes- és segédlelkészek használatára álljon.

A lelkészi hivatalos irodáknak az egyház által fűttetése.

A püspöki káplánnak vallásórák alól felmentése.

A mai egyházszervezet, folyományaként az összes lelkészeknek minden bizottságba s egyházi munkába bevonása, viszont a lelkészek részéről e munkákban részvevés.

Az Ispotályt illetően: A felügyelet és a komoly lelkigondozás végzésére a lelkész mellé, vagy helyette kisegítő beállítása, esetleg az ottani segédlelkésznek ily ügykör kimutatása.

A lakók lakbérének s általában a bérlakások ügyének rendezése.

Tisztaságra nagyobb gond fordítása.

A klozetek sűrűn rendbehozatala,

Folyosón s a klozettben világító testek felszerelése.

A férfiak részére is betegápoló alkalmazása.

Hivatalos leltár készítése s állandó vezetése.

Az anyakönyvi hivatalban: Rossz anyakönyvek bekötetése.

Régi, nagy értékű anyakönyvek számára tűzmentes szekrény beállítása.

A hiányos bejegyzések pótlása, halottak azonnali anyakönyvezése, körleveles jegyzőkönyv folytatása, az iktatókönyvek egységesítése, leltár felvétele.

A lelkészi levéltár selejtezése.

A lelkészek részéről soros felügyelet alkalmazása.

(Folytatjuk.)

Irodalmi szemle

Az **Erő** című egyetlen ifjúsági folyóiratunk március 15-iki száma változatos, élvezetes, gyönyörködtető és tanulságos. Kiadóhivatal Budapest, VII. Hársfa-utca 59/b.

A **Külföldi Magyarság** c. tekintélyes folyóirat március 15-iki száma gazdag tartalommal jelent meg. Különösen érdekesek azok a tapogatózások, amelyek a magyarok őshazáját kutatják. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, IX. Lónyai-utca 17. szám.

A **Tanítók Lapja** március 25-én újra megindult. Főszerkesztő Dobó Sándor, felelős szerkesztő Ormós Lajos, kiadóhivatali főnök Hatvani József. Az első szám dr. Baltazar Dezső püspökünk lelkes, oktató és iránymutató vezércikke után több megszívlelendő közleményt ad, amelyek bizonyítják a szerkesztőség buzgóságát és a lap magas színvonalát. Szívvel üdvözljük a 36. évébe lépett és hasznos missziót teljesítő szaklapot.

Krisztus győz! cím alatt 60 lapos könyv jelent meg Bereczky Albert és Tildy Zoltán ismert nevű lelképásztorok tollából. A könyv a cím szerint „elmékedések”-et tartalmaz, amelyek azonban jó és kidolgozott vázlatok egyházi beszédekhez. A 12 beszéd virágvasárnaptól pünköstig kíséri az üdvtörténetet.

Halottaink

Kulcsár Endre, debreczeni református főgimnáziumunk nyugalomba vonult magyar irodalom tanára, életének 64. évében, március hó 29-én jobblétre szenderült. Kulcsár Endre 1858 december 11-én született Nemesdeden (Somogy vm.). Elemi iskoláit szülő falujában, a gimnázium három alsó osztályát Csurgón, a többi Sopronban, az ág. hitv. evang. lyceumban, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Az 1883. évben a csurgói főgimnáziumhoz választották meg tanárnak, ahonnan nyolc évi működés után 1891-ben Debreczenbe jött. Itt működött 1916-ig, amikor is nyugalomba vonult. Tanári munkásságát alaposág, gondosság, az ifjúság szeretete és bölcs irányítása jellemezte. Tanítványai mindig a legnagyobb tisztelettel visel-

tettek iránta és állandóan kegyelettel emlékeztek reá vissza. Hosszabb ideig volt a gimnáziumi önképzőkör felügyelő tanára. E kör történetét meg is írta a Milleniumi Értesítőbe. Élénk részt vett Debreczen egyházi, tanügyi és törvényhatósági életében, mint presbiter, országos református tanáregyesületi igazgatósági és városi törvényhatósági bizottsági tag. — Tudománycs működése a magyar irodalom terére terjedt ki. Több értékes tanulmányán és értekezésén kívül, amelyeket tekintélyes folyóiratok közöltek, önállóan is számos műve jelent meg. Ezek közül legértékesebb „A magyar stílus” című két kötetes (három darab) munkája, amely erőteljes nyelvérzékről, alapos szaktudásról és a magyar nyelv iránt érzett izzó szeretetéről tesz tanúbizonyságot. Ez a munkája volt az, amelynek harmadik darabját, mint már nyugalmazott tanár adta ki s amely ily módon bizonyágot tesz arról, hogy a megérdemelt pihenés óráit is a tudománynak és édes anyanyelvünk tanulmányozásának szentelte. A toll kihullott e nagy stilszta kezéből, ám művei és a tanítványai lelkében élő kegyelet megőrzi emléket, amely legyen áldott!

Kozma Sándor, a hajduböszörményi református gimnázium nyugalmazott igazgatója 83 éves korában Hajduböszörményben elhunyt. Nagy érdeme van abban, hogy a hajduböszörményi gimnázium VIII osztályúvá lett. Március 10-én temették el nagy részvét mellett. A sírnál Köblös Samu igazgató búcsúztatta.

Különfélék

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság március 19-én, délután öt órakor a budapesti református teológia dísztermében felolvasó ülést tartott. Négy év óta ez volt az első alkalom, hogy ez az előkelő egyesületünk nyilvánosan életjelt adott magáról. A megnyitó beszédet Dr. Raffay Sándor evang. püspök mondta, utána Bethlen Margit grófnő „Rajzok” címmel tartott élvezetes felolvasást, Dr. Ravasz László püspök Petőfi géniuszáról beszélt óriási hatással. Zsilinszky Endre Irodalmi jegyzetek címen mondott megszívlelni valókat. Madai Gyula pedig Koronánk c. lendületes költeményét mutatta be.

Holland-magyar konferencia Debreczenben. F. évi április hó 25-én egyházunk kiváló hollandi vendégei, *Hoekstra*, *Bouwman*, *Grosheide* professorok és *Wielenqa* lelkész előadásokat fognak tartani Debreczenben a kálvinizmus lényegét és az egyház megújodását érdeklő kérdésekről. Debreczenben a magyar református egyházi élet több kitünősége is lekíséri őket, itt pedig az egyház és az egyházkerület vendégei lesznek. Kívánatos, hogy ez alkalommal különösen tisztántúli lelkész-társaink közül minél számosabban seregjeljenek be Debreczenbe és részesedjenek az összejövetel rendkívülieknek ígérkező lelki áldásaiban. Azoknak, akik ebbeli szándékukat április hó 10-ig a református püspöki hivatalnál bejelentik, a kollégium konviktusán kedvezményes árú közös étkezés

(ebéd, vacsora) lesz a konferencia napján biztosítható. Ugyancsak fenti határidőig kell jelentkezni ugyanott a félárú vasúti kedvezményhez szükséges igazolványért is, mely azonban családtagokra nem vonatkozik. Ez igazolvány a lakóhely szerint illetékes üzletvezetőséghez küldendő be bélyegtelen kérvénnyel, de 6 kor. postabélyeget és 2 kor. 50 filléres hivatalos bélyeget a kiállításért mellékelve. — Szállásról mindenkinek magának kell gondoskodnia. — A részletes programot később közöljük. — Megbizásból: *Dr. Révész Imre.*

A Hittanszaki Önképző Társulat március 28-án délután 5 órakor szép közönség előtt vallásos estélyt rendezett, amelyen a Kántus kifogástalan éneke és Csernyi Zoltán 4. é. th. hatásos szavalata után dr. Lencz Géza egyetemi tanár az „Élet”-ről tartott filozófiai oldalról is megvilágított alapos és élvezetes előadást. Egy esküdtfelügyelők-ből és egyetemi hallgatókból álló vonós kvintett hangulatos játéka után Zámory Sándor szénior szavalta el dr. Kéky István két hatásos költeményét teljes átérzéssel. A kedves estélyt a Kántus szép éneke rekesztette be.

Lelkipásztor választás. Törökszentmiklóson március hó 26. napján Gaál István tiszaföldvári s.-lelkészt választották meg 197 szótöbbséggel az üresedésben volt lelkipásztori állásra. Gratulálunk.

Dr. Ravasz László püspöknek a debreczeni középiskolai ifjúság előtt tartott nagyhatású beszédét Demjén Erzsébet, Szilágyi Kiss Zsuzsanna és Nagy Julia bölcsészethallgatók gyorsírói feljegyzése alapján közöljük mai számunkban.

Pályázat alatt van a dunamelléki egyházkerületben a bogviszlói lelkészi állás. Határidő április 16.

A **Debreczeni Csokonai-Kör** március 19-én tartott közgyűlésén egyhangúlag elnöknek választották Dr. Pap Károly egyetemi tanárt, titkárnak Debreczeni Ferenc református főgimnáziumi tanárt, alelnöknek Dr. Kőrösi Kálmánt, az ügyvédi kamara elnökét, ügyésznek Dr. Kölesey Sándor városi tb. főügyészt. A megválasztottak valamenynyien érdemes, buzgó és tekintélyes férfiak, akiknek működése előreláthatólag nagy jelentőségű lesz Debreczen kulturális életében. Gratulálunk.

Debreczen kulturéletének egyik jelentős fejézetét mutatta be Dr. Kardos Albert, a Csokonai-kör főtitkára, a kör március 19-én tartott közgyűlésén, amikor is öt évre visszamenőleg adta a társaság működését. A gondos és alapos munkát elismeréssel honorálták a jelenvöltek.

Lelkészválasztások más egyházkerületben. A hejőcsabai gyülekezet Szabó Dániel miskolci segédlelkészt választotta meg lelkipásztorául. Az új lelkipásztorra, aki theol. tanulmányának első felét Debreczenben végezte és a gyülekezetre az Úr bőséges kegyelmét kérjük. — Az újlőrinczfalvai gyülekezet új pásztorát, Rácz Károly volt tiszapolgári lelkészt jan. 8-án iktatták be. Szívvel gratulálunk.

Az aranybulla kiadásának (1922. augusztus 20.) 700-ados évfordulóját Székesfehérvárott nagy ünnepek között fogják megünnepelni.

Békésmegyei Egyetemi Ifjak Köre pályázatot hirdet két 1000—1000 koronás és két 500—500 ko-

ronás szépirodalmi, vagy tudományos (orvosi, mérnöki, jogi stb.) pályadíjra. A munkákat a kör elnökéhez (Melis Lajos Budapest, Üllői-út 24.) kell benyújtani f. é. április 20-ig. A jutalmazott pályaművet a Kör ülésén kell felolvasni.

Felhívás. Az 182.786—1921. vallás- és közoktatásügyi miniszteri sz. a. utalványozott 3 havi drágasági segélyt (300 koronájával) 900 koronában nem nyugtázták és nem vették fel a következő segédlelkész urak, u. m. Paksv Sándor Buj. Kalmár Dániel Debreczen, Szabó Imre Darnó, Kriszton Antal Gemzse, Almássy Márton Hajduböszörmény, Fekete Antal Kocsord, Fazekas János Nádudvar, Rácz Géza Nagyhalász, Vajda László Nyirbátor, Horváth Kálmán Orosháza, Nyiry Gyula Rápoly, Sebestyén Béla Szentés, Kanász N. József Szentés, Molnár Elemér Tiszaföldvár, Szabó Béla Tiszafüred, Erdélyi János Tiszamogyorós, Sáp Dezső Beszterez. Felkérem a felsorolt s.-lelkész urakat, hogy 15 nap alatt sziveskedjenek nyugtáikat 10 koronás bélyeggel felszerelve kifizetés végett beküldeni. Amennyiben jogosultságuk változott vagy megszűnt volna: ide vonatkozólag lelkész-főnökeiktől az ügy állásáról értesítést kérek. Debreczen, 1922. márc. 24. Rózsa Sándor, egyházkerületi pénztárnok.

Takaró Géza esperes és new-yorki református lelkész. (New-yorkból írják lapunknak): Takaró Géza kőbányai református lelkész, ki konventi megbízatással jött ki Dr. Boér Elek erdélyi főgondnokkal egyetemben a múlt év szeptember havában Pittsburgban megtartott Presb. Alliance nagy gyűlésre és aki Dr. Boérral együtt a hazai egyházhoz tartozott csatlakozott gyülekezetek átadásának ügyét bonyolította le az amerikai Reformed Churchsel, annyira beleélte magát az amerikai egyházi életbe és annyira megszerettette magát a newyorki református magyarokkal, hogy elfogadta a Kuthy örökségét, a 69-ik utcai református egyház paróchiáját. Mint csaknem biztosra vehető, Takaró végleg itt fog maradni Amerikában, miután családjáért előbb hazamegy és otthoni ügyeit elrendezi. Takarónak a Ref. Church nagyon szép fizetést biztosított akár a newyorki gyülekezetnél, akár másutt, ha onnan elmenné. Miután a Dr. Nánássy által létesített kapcsolat az Episcopalis felekezettel két részre szakította a keleti magyar egyházmegegyét, a tiffini egyezményt elfogadó gyülekezetek a Takaró esperessége alatt fenntartják az egyházmegyei szervezetet és így mennek át, illetve vétetnek át a Ref. Churchnek fennhatósága alá. A Ref. Church által átvett gyülekezetek és lelkészek száma ezidőszertint 21.

Lerombolt szobrok. Nagybányán 1922 március 15-én reggel ledöntve és darabokra zúzva találták Lendvay Mártonnak, a nagy magyar színesnek mellszobrát. Hasonló sors érte Zomborban II. Rákóczi Ferenc álló szobrát és Schweidel József honvéd tábornok, aradi vértanú szobrát. Zentán a Savoyai Jenő herceg emlékoszlopát megsemmisítették, Szabadkán a kaponyai ütközet emlékét hirdető oszlop tábláját eltávolították.

Madách. Az Ember Tragédiáját f. évi április 9-én fogják legelőször játszani magyarul New-yorkban.

A bécsi evangélikus gyülekezet, amely 78,000 lelket számlál, hat, önálló egyházközséggé szervezkedett, önálló lelkészek és presbiteriumok vezetése alatt. A közös ügyeket a presbiteriumok részéről kiküldötteknek közös bizottsága intézi.

A kaiserwerthi diakonissza intézet január 22-én tartotta fennállásának századik évfordulóját. Az alapító Fliedner Theodor lelképásztor volt, aki ezzel az alapításával 1822-ben megvetette az evangélikus női diakonia alapját. Ma a kaiserwerthi szövetségbe 90 Diakonissza-Otthon tartozik mintegy 22—23,000 diakonisszával.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

859—1922. szám.

Valamennyi középiskola tek. igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi március hó 6-án 26.998. szám alatt a szülői értekezlet tárgyában kiadott rendeletét alkalmazkodás végett alább közlöm azzal a felhívással, hogy a megtartott szülői értekezletek eredményéről és szerzendő tapasztalatokról az iskolai év végén tájékoztató jelentést készítve, azt 2 példányban hozzám felterjeszteni szíveskedjék.

Debreczen, 1922. évi március hó 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

26,998—1922. szám.

VI. ü. o.

Valamennyi tankerület kir. Főigazgatóságának.

A tanuló ifjúságnak helyes irányban való céltudatos nevelését az iskola a társadalom segítő közreműködése nélkül eredményesen nem végezheti el, mert a tanuló az iskolán kívüli időben igen gyakran olyan hatások alá kerül, melyek az iskola fáradságos munkásságának az eredményét legyöngítve, olykor teljesen ellensúlyozzák.

Okvetlenül szükséges ezért, hogy a társadalom közreműködésével, a szülői ház és az iskola közötti kapcsolat intézményes biztosításával tétessék kísérlet arra, hogy az iskola számára olyan környezet teremtsék, melyben a jövő nemzedék lelki és testi tisztaságban felnevelkedve, nemzeti ideálokért lelkesedni és küzdeni képes legyen.

Ez okból elrendelem, hogy a Rendtartás 34. §-ában is említett szülői értekezletre minél nagyobb súly helyeztessék. Ily értekezlet tanévenként legalább három, a folyó iskolai évben lehetőleg kettő tartandó. Azonban, mert csakis gondosan és jól előkészített értekezlet biztosíthatja a kívánt eredményt, felhívom a kir. Főigazgatót, hasson oda, hogy a felügyelete alatt álló tanintézetek igazgatói a tanártestületek bevonásával

a legnagyobb körültekintéssel rendezzék az össze-jöveleteket és gondoskodjanak azoknak a szülők előtt való kívánatossá, érdekessé és minden fölött értékesé tételéről, napirendre tűzven mindazokat a kérdéseket, illetőleg azoknak szülők bevonásával való megbeszélését, amelyek a fentebb említett cél elérésére alkalmasak lehetnek.

E kérdések közül kiemelendőnek tartom: a tanulók jellemének fejlesztésére, vallásosságának és hazafiasságának emelésére, testi és lelki tisztaságának és épségének biztosítására, betegségek ellen való küzdelemre, a rendes iskolába járásra, a tanulók iskolán kívüli foglalkoztatására, munkásságára, magatartásának ellenőrzésére, társadalmi nevelésére vonatkozó kérdéseket, s mindézekben a szülői ház szerepének kiemelésére, a szülői háznak általános közreműködésére vonatkozó kérdéseket. Természetesen a szülői értekezletekről minden politikai és felekezeti kérdés kikapcsolandó.

A szülői értekezletek összehívása egyrészt a helybeli sajtó útján, másrészt a tanuló ifjúság útján történhetik.

Meg vagyok arról győződve, hogy a gondosan előkészített és vezetett szülői értekezleteknek idővel meg lesz a kellő eredményük és az iskola mihamarabb értékes segítő társat nyer a szülői ház útján a társadalomban, mely az összejövetelek hatása alatt bizonyára nagyobb figyelmet fog fordítani az iskola nevelő hatását lerontó körülmények ellensúlyozására.

A szülői értekezletekről, valamint azok észlelhető hatásáról, minden tanév végén rövid összefoglaló jelentést kívánjon be s azokat hozzám terjessze fel, kiemelve belőlük a jelentősebb mozzanatokat vagy eredményeket, melyek alapján esetleg részemről további intézkedés volna teendő.

Budapest, 1922. évi március hó 6-án.

Vass.

Pályázat

A tarpai református egyház presbitériuma pályázatot hirdet hitoktató-segédlelkési állásra. Fizetése: egyháztól évi 1000 K (Egyezer); államtól: törvényes pótlékok; lelkésztől: koszt, lakás, fűtés, világítás. Kötelessége: A községi elemi népiskolában vallás- és énektanítás heti 10 órán, konfirmandusok oktatása és mindennemű lelkési teendőkben segédkezés. Pályázati határidő április 6. Állás azonnal elfoglalandó.

Tarpa, (Beregm.) 1922 március 14.

Mándy Menyhért,
református lelkész.

2—2

Hirdetés.

Nyugalomba készülő református tanító önálló orgonista-kántorságra ajánlkozik. Megkeresések a Debreczeni Protestans Lap kiadóhivatalához küldendők.

2—3

907—1922. szám.

Pályázat.

Az érmelléki református csonka egyházme-
gyébe kebeleztetett újlétai református egyházközség-
ben halálozás folytán megüresedett lelkészi állásra
pályázatot hirdetek.

Javadalom:

1. Lakás és kert természetben.
2. 40, negyven köböl rozs (à 4 véka, 1 véka =
30 liter.)
3. Bankhegyi szőlőföld 1200 négyszögöl, ebből
betelepítve 800 négyszögöl.
4. Vaskapusi szőlőföld 1900 négyszögöl, ebből
betelepítve 900 négyszögöl.
5. 400, négyszáz négyszögöl erdő befásítva.
A fák 5—6 évesek.
6. 34 hold (à 1200 négyszög ölével) és 100
négyszögöl homoki szántóföld és kaszáló.
7. Legeltetési jog 6 drb nagy és 6 drb kis
jószágra.
8. 4 méter öl kemény tűzifa (16 m³) be-
szállítva és felaprózva.

9. Készpénz az egyház pénztárából 523 K
92 fillér.

10. Három ünnepi legátum 60 korona.

11. Vallás tanításért a községi iskolában (heti
2 órán) 120 kor. az egyház pénztárából fizetve.

12. Stóla az egyházkerületi rendelet szerint.

13. Kongrua.

A földek és szőlők után mindennemű adót
az egyház fizet. Kötelesség: A törvényben írott
minden lelkész teendőik végzése. Az állás f. év
július 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények kellően felszerelve 1922.
év április hó 20-ig Bányai László esperes-h. címére
Bagamérba (Bihar m.) küldendők.

Debreczen, 1922 márc. 26.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kérem a pályázó lelkésztestvéreket, hogy
kérvényeik mellé csatolják az okmányok ajánlott
visszaküldésére szükséges postabélyeget.

Bányai László.

Konfirmációi ajándék!

Most jelent meg dr. Erdős Károly

AZ ÉN VALLÁSOM

című könyve, amely a református vallás multját, jelentőségét, hittanát
és erkölestanát, a kálvinizmusnak a magyar nemzetre gyakorolt hatását
és jelenlegi helyzetét adja élvezetes, gyönyörködtető és tanulságos formá-
ban. A könyv 128 lap terjedelmű 32.-rét formában. ♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥

Minden 10-re 1 ingyen
példányt adunk.

Legalkalmasabb ajándék minden református egyháztagnak részére bármely alkalomból.

Ára bőrutánzatú papirkötésben, arany nyomással . . . . . 20 K
Egészvásznon kötésben, arany nyomással . . . . . 25 K

Kiadja a „MÉLIUSZ” KÖNYVKERESKEDÉS DEBRECZEN.

Uj Református Énekeskönyv

Egészvásznon, párnázott, vörös metszéssel, tokban . . . . . Ára K 400.—
Egészvásznon, párnázott, aranymetszéssel, tokban . . . . . Ára K 500.—
Egészbőr, párnázott, aranymetszéssel, tokban . . . . . Ára K 800.—

Megrendelhetők a kiadónál:

„MÉLIUSZ”

Debreczen szab. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvkereskedésében
Debreczen, Ferenc József-u. (Piac-u.) 26. sz.